

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 15 januari 1944 kl. 2 em.

Memorial med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet avgivna berättelse.

Bankoutskottet, som vid sitt första sammanträde denna dag emottagit den av fullmäktige i riksbanken, jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges riksbank, till utskottet avgivna berättelsen om bankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1943, får härmed enligt gällande instruktion till riksdagen överlämna samma berättelse.

Stockholm den 15 januari 1944.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Sandén, Nordenson, Sundvik, Friggeråker, Ohlin, Leander och Johansson i Fårekulla;

från andra kammaren: herrar Svedman, Paulsen, Andersson i Falkenberg, Mattsson i Eneryda, Andersson i Munkaljungby, Barnekow, Sundberg och Ericsson i Kinna.

Berättelse till bankoutskottet angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning.

Jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges riksbank få fullmäktige i riksbanken härmed till bankoutskottet avgiva berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1943.

Den svenska valutamarknaden har under år 1943 liksom under de närmast föregående åren präglats av det överskott, som den löpande betalningsbalansen med utlandet givit upphov till. Detta överskott har kommit att huvudsakligen påverka riksbankens guldbehållning och nettotillgodohavanden gentemot utlandet, i det att affärsbankernas valutaställning — såsom framgår av följande tabell — endast uppvisat smärre fluktuationer. Det inflöde av guld och valutor, som Sveriges betalningsförbindelser med utlandet samt i någon mån handeln med guld inom landet under året åstadkommit, har för riksbankens del tagit sig uttryck i en ökning av guldbehållningens dagsvärde med 221 miljoner kronor och av valutatillgodohavandena med netto 100 miljoner kronor. Denna utveckling av riksbankens utländska reserver har bestämts av å ena sidan oundvikliga konsekvenser av föreliggande ekonomiska relationer med utlandet, å andra sidan en strävan att fördela de utländska placeringarna med hänsyn till risk- och beredskapssynpunkter.

Riksbankens och affärsbankernas guld och valutor.¹

(Miljoner kronor; vid månadens slut.)

	Riks- bankens guldbe- hållning (dags- värde)	Riksbankens ställning till utlandet			Affärsbankernas ställning till utlandet		
		till- gångar ²	skulder	netto	tillgångar	skulder	netto
1942 december	1,406.7	579.6	28.3	+ 551.3	93.2	234.1	— 140.9
1943 mars . . .	1,443.4	603.9	37.4	+ 566.5	88.3	232.5	— 144.2
juni	1,459.2	658.0	31.4	+ 626.6	98.2	236.8	— 138.6
september	1,570.2	618.9	30.7	+ 588.1	92.6	219.1	— 126.6
december	1,627.4	693.7	42.1	+ 651.6	88.4	237.3	— 148.9

¹ Siffrorna avse, där ej annat anges, bokförda värden.

² Avser endast i den supplementära sedeltäckningen medräknade tillgångar.

Genom att riksbanken till fasta kurser förvärvat sådana belopp av de viktigare valutorna, som utbjudits i marknaden, ha växelkurserna även under år 1943 i stort sett icke undergått några förändringar. Den portugisiska escudon har dock varit underkastad en del smärre fluktuationer. För att ernå bättre överensstämmelse mellan de utländska och de svenska noteringarna av den argentinska peson och den kanadensiska dollarn genomfördes vidare vissa justeringar av dessa valutors kurser. Sålunda höjdes den 7 augusti säljkursen för 100 pesos från 100 till 104.50 kronor, medan köpkursen för den kanadensiska dollarn den 14 oktober höjdes från 3.75 till 3.77.

Riksbankens valutaköp ha lett till att penningmarknaden tillförts likvida medel. I samma riktning ha verkat de nettoutbetalningar från utlandets clearingtillgodohavanden i Sverige, som riksbanken gjort på clearingnämndens uppdrag. Å andra sidan har en viss avveckling av finansieringen genom riksbanken av statliga inköp i utlandet samt av riksbankens kreditgivning till utlandet påverkat marknaden i åtstramande riktning. Genom samtliga här avsedda transaktioner uppkom under år 1943 ett medelstillskott till penningmarknaden på sammanlagt omkring 260 miljoner kronor mot omkring 150 miljoner kronor under år 1942.

Kreditmarknadens utveckling har även under år 1943 påverkats huvudsakligen av transaktionerna med utlandet samt av det statliga utgiftsöverskottet och dess finansiering. Särskilt i den mån denna senare varit förlagd till bankerna — under året har detta varit fallet med omkring en fjärdedel av utgiftsöverskottet — har en utvidgning av betalningsmedelsförsörjning och kreditunderlag kommit till stånd. Som uttryck härför kan den fortgående stegringen i sedelcirkulationen samt i allmänhetens behållningar på de kortfristiga inlåningsräkningarna i affärsbankerna betraktas. Även behållningarna på sparkasse-, depositions- och kapitalräkning ha visat en markerad tillväxt. I vilken grad denna tillväxt jämväl representerar tillfällig kassahållning från näringslivets sida, vilken endast av förräntningsskäl placerats på tidsbundna inlåningsräkningar, eller är ett resultat av ett ökat enskilt sparande är icke möjligt att bedöma. Det enskilda sparandets betydelse för den penningpolitiska och allmänt ekonomiska utvecklingen finnes det alltjämt anledning att betona.

Medan de antydda tendenserna beträffande betalningsmedelsförsörjning och inlåning i huvudsak inneburit en fortsättning av den utveckling, som gjort sig gällande på kreditmarknaden sedan mitten av år 1940, tyda uppgifterna om affärsbankernas utlåning snarast på att en förändring av situationen ägt rum. Den föga betydande ökning av affärsbankernas totala, inhemska utlåning, som kunde registreras under år 1942, var huvudsakligen att hänföra till en stegring under sista delen av året av lånen mot statsobligationer i samband med emissionen av två premielån. Under år 1943 däremot har denna utlåning visat en mera allmän stegring, som omfattat såväl lån mot obligationer som lån mot inteckningar och mot namnsäkerhet. Samtidigt härmed ha emellertid

affärsbankernas placeringar i skattkamarväxlar och statsobligationer varit av mindre omfattning — ehuru fortfarande av betydande storlek — under år 1943 än närmast föregående år.

Trots att den expansiva utvecklingen på kreditmarknaden tidvis under året utlöst vissa tendenser till en räntesänkning, har den tidigare uppnådda, såsom önskvärd angivna räntestabiliseringen i huvudsak kunnat vidmakthållas. Av betydelse härvid har varit bland annat riksgäldskontorets upplåningspolitik. Sålunda ha emissionerna under våren 1943 av ett sexårigt 3 % och ett 45-årigt 3½ % obligationslån samt under hösten av ett 47-årigt 3½ % obligationslån bidragit till att bibehålla det på obligationsmarknaden rådande ränteläget.

Inom vissa sparbanker ha placeringssvårigheter i samband med insättningsökningarna föranlett överväganden om en sänkning av inlåningsräntorna. En dylik sänkning med i allmänhet ¼ % har under året företagits av ett tjugotal av landets sparbanker. I syfte att motverka en vidare utveckling i denna riktning har riksbanken i samarbete med riksgäldskontoret erbjudit sparbankerna vissa, efter ändamålet avpassade placeringsmöjligheter. Sålunda ha sparbankerna — och under senare delen av året även vissa centralkassor för jordbrukskredit — beretts möjligheter att genom riksbanken bland annat förvärva skattkamarväxlar och statsobligationer med kort återstående löptid samt verkställa insättningar av medel bundna på omkring 6, respektive 10 år till en räntesats av 3, respektive 3¼ %.

Riksbanken har under år 1943 liksom under föregående år mottagit inbetalningar avseende ännu ej förfallna skatter. Beloppet av dylika inbetalningar utgjorde 38.6 miljoner kronor mot 15.5 miljoner kronor föregående år.

Riksbankens nettovinst uppgick under år 1943 till 9,409,229 kronor 61 öre mot 19,381,373 kronor 25 öre år 1942. Härvid har liksom under år 1942 resultatet av handeln med guld icke medräknats, medan å andra sidan kostnaderna för guldtransporter, vilka under sista åren varit obetydliga, icke belastats vinst- och förlustkontot.

Vid en jämförelse mellan vinstresultaten för åren 1942 och 1943 bör bland annat beaktas, att vissa inkomster, som riksbanken haft under det förra året vid försäljningar av obligationer, under år 1943 i huvudsak bortfallit. Vidare har riksbanken under hela år 1943, men endast under de sista månaderna av år 1942, gottgjort riksgäldskontoret ränta på medel inestående på kontorets checkräkning.

Guldbehållningen har vid uppgörandet av bokslutet för år 1943 upptagits till ett värde av 2,480 kronor per kilogram. Skillnaden mellan inköps- och bokföringspriserna har vid inköp av guld debiterats ett särskilt guldgleringskonto. Vid försäljning av guld har detta konto krediterats med skillnaden mellan försäljningspriset och bokföringsvärdet.

De utländska valutorna ha upptagits till lägre kurser än de vid årets slut gällande. Vid köp och försäljning av valutor har skillnaden mellan tillämpade

kurser och bokföringskurser debiterats, respektive krediterats kursdifferenskontot.

Saldot av kursdifferens- och guldregleringskontona har i balansräkningen den 31 december 1943 upptagits såsom tillgång med sammanlagt 552,691,807 kronor 94 öre. Motsvarande saldo vid slutet av år 1942 utgjorde 446,399,404 kronor 96 öre.

Vinst- och

	1 9 4 2		1 9 4 3	
	Kronor		Kronor	Kronor
DEBET.				
(Utgifter och förluster)				
Lånerörelse.				
Räntor på checkräkning	72	91	43	16
Avskrivna eller inom linjen förda, såsom osäkra ansedda fordringar	2,851	51	2,326	09
	(2,924)	42)		2,369 25
Förvaltningskostnader.				
<i>Avlöningar:</i>				
Arvoden till fullmäktige, suppleanter för full- mäktige samt inspektören för pappersbruket	52,509	32	52,851	16
Avlöningar till direktionsledamöterna samt vika- rier för deputerade	111,606	—	107,951	75
Avlöningar till ordinarie tjänstemän	2,716,055	74	2,594,692	52
Arvoden till styrelseledamöterna vid avdelnings- kontoren och suppleanter för dem	104,329	09	104,580	65
Arvode till ombudsmannen vid avdelningskonto- ret i Malmö	2,400	—	2,400	—
Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal . .	731,381	78	666,280	44
Arvoden och särskilda ersättningar	27,856	28	25,498	50
Rörligt tillägg	481,375	10	457,667	55
Kristillägg	465,560	11	488,138	17
Barntillägg	20,755	53	19,987	68
	(4,713,828	95)		4,520,048 42
<i>Pensioner m. m.:</i>				
Pensioner åt f. d. befattningshavare	389,461	67	438,652	29
» åt efterlevande till f. d. befattnings- havare	230,060	41	229,918	12
Diverse pensioner och understöd	7,296	—	6,791	09
Dyrtdstillägg åt f. d. befattningshavare	71,331	—	55,804	—
» » efterlevande till f. d. befatt- ningshavare	1,873	60	1,444	—
» » å diverse pensioner och understöd	2,319	—	1,943	—
Rörligt tillägg	10,252	05	26,498	55
Kristillägg	80,253	49	94,889	67
Barntillägg	27	—	—	—
	(792,874	22)		855,940 72
<i>Förvaltningsutgifter</i>	1,416,275	36		1,408,068 84
<i>Kostnader för scdeltryckeriet¹⁾</i>	466,440	38		663,654 35
<i>Kostnader för pappersbruket i Tumba¹⁾</i> . . .	673,111	98		810,730 93
Övriga utgifter	696,477	45		1,378,587 80
	8,761,932	76		9,639,400 31
Vinst	19,381,373	25		9,409,229 61
Summa	28,143,306	01		19,048,629 92

¹⁾ Avlöningar till kontors- och teknisk personal, som t. o. m. 1942 belastades huvudkontorets avlönings-
räkning, utgjorde 1942:
för tryckeriet kr. 110,017 45 och
» pappersbruket » 45,450 40.

förlusträkning.

	1 9 4 2		1 9 4 3	
	Kronor		Kronor	Kronor
KREDIT.				
(Inkomster och vinster)				
Lånerörelse.				
Räntor å diskonterade växlar	341,453	48	277,472	60
» » hypoteks- och kommunlån	3,443,589	21	2,854,115	35
» » avbetalningslån	1,853,153	51	1,816,196	91
» » kredit i checkräkning	113,780	92	88,619	13
Avgifter för kredit i checkräkning	12,367	76	10,798	95
Inkasseringsavgifter m. m.	801	45	1,103	16
Inbetalningar å inom linjen förda eller avskrivna lånefordringar	4,600	24	4,393	14
	(5,769,746)	57)		
Utrikesrörelse inkl. remboursprovisioner . . .	7,166,038	61		5,894,757 95
Svenska statspapper och obligationer . . .	13,574,581	35		6,801,311 57
Övriga inkomster.				
Provisioner	718,905	59	367,230	34
Avgifter för i förvar mottagna depositioner . . .	195,458	58	197,398	81
Ersättningar för utländska clearingar	100,000	—	100,000	—
Ersättning för bestyr med statens bosättnings- lån	81,750	—	80,470	—
Inkomster av fastigheter	316,321	84	307,888	04
Diverse	220,503	47	246,873	97
	(1,632,939)	48)		
				1,299,861 16
Summa	28,143,306	01		19,048,629 92

	1 9 4 2		1 9 4 3		
	Kronor		Kronor		
DEBET.					
(Tillgångar och fordringar)					
Kassa.					
<i>Metallisk kassa:</i>					
Guldmynt enligt 1873 års myntkonvention	46,010,245	—	46,012,155	—	
Omyntat guld samt äldre svenskt guldmynt	647,957,597	72	766,037,333	03	
Utlandskt guldmynt	44,171,571	04	41,921,518	58	853,971,006 61
	738,139,413	76			
<i>Annan kassatillgång:</i>					
Silvermynt	148,965	70	327,485	31	
Brons-, järn- och kopparmynt	15,953	78	26,321	88	
Andra bankers postväxlar, checkar m. m.	54,465,590	53	30,006,925	68	
Utländska bankers sedlar	507,503	09	3,760,504	83	34,121,237 70
	793,277,426	86			888,092,244 31
Svenska statspapper och obligationer.					
Riksgäldskontorets växelkrediter	541,000,000	—	491,000,000	—	
Andra svenska statspapper	6,094,378	83	4,432,146	93	
Andra svenska obligationer	2,766,805	—	175,480	—	495,607,626 93
	549,861,183	83			
Lånerörelse.					
Rediskonterade växlar	176,552	89	—	—	
Diskonterade växlar	9,232,182	20	7,586,236	81	
Hypoteks- och kommunlån	130,578,374	07	81,208,307	30	
Avbetalningslån	45,468,384	—	45,079,958	—	
Kredit i checkrakning	4,175,037	10	4,404,006	72	
På indrivning beroende medel	15,773	48	9,055	26	138,287,564 09
	189,646,303	74			
Utrikesrörelse.					
Utländska statspapper och obligationer . .	453,115,561	58	525,724,660	—	
Växlar, betalbara i utlandet	7,536,331	77	8,344,251	14	
Fordran hos utländsk bank eller bankir	225,054,791	65	260,535,784	23	794,604,695 37
	685,706,685	—			
Kursdifferenskonto	275,557,251	89	281,289,915	96	
Guldregleringskonto	170,842,153	07	271,401,891	98	552,691,807 94
	446,399,404	96			
Hos Riksgäldskontoret inestående medel	6,767,843	18			6,767,843 18
Till Riksgäldskontorets förfogande ställda medel	675,046,904	05			625,168,699 44
Övriga tillgångar	183,705,312	31			165,432,945 85
Samma	3,530,411,063	93			3,666,653,427 11

balansräkning.

	1942		1943	
	Kronor		Kronor	Kronor
KREDIT. (Skulder)				
Utelöpande sedlar	2,015,544,724	14	2,265,905,227	78
Postväxlaräkning	3,252,914	71	5,093,076	13
Depositionsräkning	72,462,125	70	116,087,858	01
Kapitalräkning	45,279,097	34	50,252,750	76
Uppsägningsräkning	101,201,284	75	151,578,302	63
Checkräkning.				
Skuld till statliga myndigheter	743,867,574	65	539,055,160	12
Skuld till bankaktiebolag	161,410,356	15	98,214,349	55
Övriga medel	25,371,166	07	61,554,495	28
	930,649,096	87		
Utrikesrörelse.				
Skuld till utländsk bank eller bankir . . .	28,280,446	74	42,069,672	68
Övriga skulder	186,546,663	96	200,238,594	84
Kapital.				
Grundfond	50,000,000	—	50,000,000	—
Avbetalningslånefond	50,000,000	—	50,000,000	—
Reservfond	20,000,000	—	20,000,000	—
Tjänstepensionsfond	2,863,441	32	2,863,441	32
Familjepensionsfond	3,904,401	86	3,904,401	86
Balanserade vinstmedel:				
från föregående år	1,045,493	29	426,866	54
vinst för året	19,381,373	25	9,409,229	61
	147,194,709	72		
Ansvarsförbindelser . . . 10,510,000: —	147,194,709	72		
Därtill kommer den ej inbetalda delen av Riksbankens innehav av aktier i Internationella Banken nom. Schw. Frcs 10,000,000 (4,000 aktier à 2,500: — Schw. Frcs), utgörande 75 % av beloppet eller Schw. Frcs 7,500,000: —.				
Summa	3,530,411,063	93	3,666,653,427	11

Vissa inom linjen förda tillgångar och skulder vid 1942 och 1943 års slut.

	1942		1943	
	Kronor		Kronor	
<i>Tillgångar.</i>				
Riksbankens mynt- och medaljsamling	33,226	22	33,226	22
Taxeringsvärdet av riksbankens fastigheter vid årens slut enligt nedanstående specifikation	14,972,400	—	14,972,400	—
Aktier i Internationella Banken	1,800,000	—	1,800,000	—
Summa	16,805,626	22	16,805,626	22
Fastigheten i:				
Stockholm: bankhuset	4,250,000	—	4,250,000	—
sedeltryckeriet	1,200,000	—	1,200,000	—
Göteborg	800,000	—	800,000	—
Malmö	425,000	—	425,000	—
Falun	200,000	—	200,000	—
Gävle	280,000	—	280,000	—
Halmstad	380,000	—	380,000	—
Härnösand	175,000	—	175,000	—
Jönköping	150,000	—	150,000	—
Kalmar	380,000	—	380,000	—
Karlskrona	550,000	—	550,000	—
Karlstad	160,000	—	160,000	—
Kristianstad	230,000	—	230,000	—
Linköping	240,000	—	240,000	—
Luleå	325,000	—	325,000	—
Mariestad	137,000	—	137,000	—
Norrköping	313,300	—	313,300	—
Nyköping	428,600	—	428,600	—
Sundsvall	250,000	—	250,000	—
Uppsala	535,000	—	535,000	—
Visby	175,000	—	175,000	—
Vänernborg	250,000	—	250,000	—
Växjö	315,000	—	315,000	—
Örebro	275,000	—	275,000	—
Östersund	115,000	—	115,000	—
Tumba	2,433,500	—	2,433,500	—
Summa	14,972,400	—	14,972,400	—
<i>Skulder.</i>				
Utelöpande postväxlar	12,277	39	12,277	39
» transportsedlar å 3 och 2 rdr på ofärgat papper	338,473	40	338,473	40
» banksedlar å riksdaler och skillingar	1,315,328	04	1,315,328	04
Lånebanksobligationer med 4 % ränta på ränta	548	08	548	08
» » 4 1/2 % »	5,527	07	5,527	07
» » 3 % »	588	64	588	64
Förbindelser med 4 % ränta för under åren 1802 och 1803 inlämnat silver (s. k. silversedlar)	924	61	924	61
Realisationsobligationer med 4 % ränta till förfallodagen, utgivna för riksgäldssedlarnas inlösen 1803—1807	417	58	417	58
Summa	1,674,084	81	1,674,084	81

Beträffande *avbetalningslånen* redovisas i nedanstående översikt de belopp, som de olika kontoren den 31 december 1943 hade fått sig tilldelade, samt antal och belopp av vid samma tidpunkt utestående lån.

	Tilldelat belopp Kronor	Utestående lån		
		Antal	Belopp Kronor	
Huvudkontoret	14,095,000	11,522	13,938,565	65
Avdelningskontoret i: Göteborg	3,250,000	2,949	2,819,234	—
Malmö	3,250,000	2,652	2,916,306	61
Falun	1,250,000	755	1,038,816	—
Gävle	1,750,000	1,471	1,593,253	—
Halmstad	1,200,000	542	1,039,813	—
Härnösand	1,050,000	682	805,011	—
Jönköping	2,300,000	1,509	2,033,621	—
Kalmar	725,000	459	531,758	—
Karlskrona	1,050,000	809	855,067	—
Karlstad	730,000	447	619,613	—
Kristianstad	585,000	341	535,457	—
Linköping	1,350,000	777	1,185,361	—
Luleå	1,950,000	1,993	1,746,596	—
Mariestad	700,000	329	561,866	—
Norrköping	1,600,000	1,258	1,378,659	—
Nyköping	910,000	540	826,002	—
Sundsvall	1,075,000	990	860,800	—
Umeå	2,025,000	1,462	1,765,379	—
Uppsala	3,570,000	2,683	3,303,806	—
Visby	950,000	599	758,988	—
Vänersborg	775,000	402	585,374	—
Västerås	1,050,000	756	974,250	—
Växjö	500,000	271	409,371	—
Örebro	1,150,000	877	1,034,236	—
Östersund	1,160,000	753	971,810	—
Summa	50,000,000	37,828	45,089,013	26

Den 31 december 1943 utestående belopp fördelade sig på följande sätt:

A-lån	Kr. 27,079,877: 07
B-lån	» 17,509,336: 19
C-lån	» 499,800: —
	<hr/>
	Kr. 45,089,013: 26

Under riksbankens förvaltning men utan att ingå i dess balansräkning äro ställda spannmålskreditfonden och bosättningslånefonden.

Från spannmålskreditfonden voro den 31 december 1943 två krediter beviljade, nämligen en vid huvudkontoret på 100,000 kronor, varav intet utestod, och en vid avdelningskontoret i Karlskrona på 400,000 kronor, med hela beloppet utestående.

Bosättningslånefondens fördelning på de olika kontoren samt antal och belopp av utestående lån den 31 december 1943 framgå av följande sammanställning:

	Tilldelat belopp Kronor	Utestående lån			
		Antal	Belopp Kronor		
Huvudkontoret	7,863,393	50	12,741	7,366,920	87
Avdelningskontoret i: Göteborg	3,275,000	—	5,647	3,223,107	80
Malmö	3,250,000	—	5,613	3,122,681	75
Falun	875,000	—	1,542	847,371	—
Gävle	1,225,000	—	2,153	1,162,073	90
Halmstad	675,000	—	1,164	656,400	—
Härnösand	425,000	—	932	405,589	—
Jönköping	1,300,000	—	2,196	1,239,051	50
Kalmar	500,000	—	958	453,513	56
Karlskrona	425,000	—	815	386,895	25
Karlstad	1,000,000	—	1,960	948,732	—
Kristianstad	525,000	—	1,172	486,354	—
Linköping	500,000	—	1,286	446,893	—
Luleå	575,000	—	1,140	547,122	—
Mariestad	750,000	—	1,239	735,831	—
Norrköping	575,000	—	1,175	549,803	—
Nyköping	850,000	—	1,487	838,873	—
Sundsvall	400,000	—	786	376,588	—
Umeå	400,000	—	778	397,292	—
Uppsala	550,000	—	889	516,960	—
Visby	175,000	—	292	154,799	—
Vänersborg	600,000	—	1,143	591,718	—
Västerås	900,000	—	1,554	871,973	—
Växjö	325,000	—	645	296,506	—
Örebro	1,200,000	—	1,909	1,163,250	—
Östersund	325,000	—	724	320,465	—
Summa	29,463,393	50	51,940	28,106,763	63

Riksbankens styrelse och vissa förvaltningsåtgärder.

§ 1.

Vid det val av fullmäktige i riksbanken, som ägt rum under år 1943, hava undertecknade Gränebo och Anderson, vilka voro i tur att avgå, fått sina uppdrag förnyade för valperioden 1943—1946.

Till suppleanter för tiden från valet, till dess nytt val under år 1944 försiggått, utsågos dåvarande bankrådet, nuvarande bankdirektören Harald Magnusson, ledamoten av riksdagens första kammare Johan Fritjof Ekman och ledamoten av riksdagens andra kammare John Helmer Bergvall (samtliga omvalda).

Fullmäktige utsågo därefter inom sig för tiden till utgången av år 1943: till vice ordförande samt förste deputerad och riksbankschef undertecknad Rooth,

till andre deputerade undertecknade Amnér och Björnsson för respektive huvudkontoret och avdelningskontoren,

till inspektör för sedeltryckeriet undertecknad Björnsson och

till inspektör för pappersbruket undertecknad Jonsson.

Därjämte meddelade fullmäktige för samma tid *dels* bankdirektören Ferdinand Wallberg förlängt förordnande att vara vice riksbankschef *dels* och herr Magnusson fortsatt uppdrag att handlägga göromål, som ankomma på ledamot av direktionen.

Sedan 1943 års riksdag under höstsessionen fattat beslut angående omorganisation av riksbanken, innebärande bland annat förändrad sammansättning av riksbankens ledning, hava fullmäktige beslutat följande.

Undertecknad Rooth har erhållit förlängt förordnande såsom riksbankschef — tillika vice ordförande bland fullmäktige — för tiden till dess nytt val av fullmäktige ägt rum innevarande år.

Såsom vice riksbankschef har herr Wallberg erhållit förlängt förordnande för tiden den 1 januari—29 februari 1944, vid vilken sistnämnda tidpunkt han kommer att övergå till privat anställning.

I avvaktan på nytt fullmäktigeval har frågan om utseende av den nye deputeraden bordlagts. Jämväl frågan om tillsättande av den för sedeltryckeriet och pappersbruket gemensamma industristyrelsen har bordlagts. Intill dess industristyrelsen blivit utsedd, hava undertecknade Björnsson och Jonsson meddelats förlängda uppdrag såsom inspektörer för tryckeriet, respektive pappersbruket.

Fullmäktige hava fastställt turordning för tjänstgöringen såsom jourhavande fullmäktig under januari och februari 1944.

I samband med att befattningarna såsom andre deputerade upphört med utgången av år 1943 hava undertecknade Amné och Björnsson tillerkänts pension.

För tiden den 1 januari 1944—31 december 1946 hava fullmäktige utsett herr Magnusson och t. f. bankrådet Klas Böö till bankdirektörer, med uppdrag för herr Magnusson att vara chef för sektion I (för allmänna bankärenden) och för herr Böö att vara chef för sektion II (för centralbanksärenden).

I avvaktan på herr Magnussons återkomst till Sverige från Amerikas För-
enta stater, där han jämväl under år 1943 tjänstgjort såsom finansråd vid svenska beskickningen och såsom riksbankens och valutakontorets representant, har undertecknad Amné erhållit uppdrag att tillsvidare fullgöra göromål, som eljest skola åvila chefen för sektion I. Herr Magnusson beräknas återkomma till Sverige under nästkommande februari.

Till chef för sektion III (för interna och administrativa ärenden) har utsetts herr Wallberg för samma tid som hans förordnande såsom vice riksbankschef omfattar.

Till frågan om utseende av efterträdare till herr Wallberg hava fullmäktige ännu icke tagit ställning.

Såsom ställföreträdande sektionschefer hava utsetts, å sektion I bankokommissarien Harald Wahlgren och å sektion III bankokommissarien Hjalmar Ekengren. Ställföreträdande sektionschef å sektion II har ännu icke utsetts.

Fullmäktige hava fastställt instruktion för direktionen att tillsvidare tillämpas interimistiskt.

Vidare hava fullmäktige tillsatt en kommitté med uppdrag att i enlighet med de närmare direktiv, som fullmäktige kunde komma att meddela, medverka vid omorganisationens genomförande. Till ordförande i kommittén har undertecknad Jonsson interimistiskt utsetts i avvaktan på att nytt fullmäktigeval och val av deputerad ägt rum — efter vilken tidpunkt deputeraden ansetts böra ingå i kommittén.

Beträffande de beslut i övrigt, som fullmäktige fattat såsom omedelbar följd av riksdagens beslut angående omorganisationen, få fullmäktige hänvisa till sina protokoll den 21 december 1943, §§ 3—28 och den 29 december samma år, §§ 4—6.

§ 2.

Till delegerade för riksdagens verk för tiden från och med den 1 januari 1944 hava fullmäktige för sin del utsett undertecknade Amné och Björnsson. I avvaktan på stundande nyval av fullmäktige hava förordnandena begränsats till utgången av nästkommande februari.

Fullmäktige hava gemensamt med fullmäktige i riksgäldskontoret utsett riksgäldsdirektören Fredrik Sandberg och f. d. bankokommissarien Arvid Bertil att under år 1944 å riksbankens och riksgäldskontorets vägnar vara, herr Sandberg ledamot i direktionen för Göta kanalverk och herr Bertil ombud vid revisionen av samma verk.

§ 3.

Samtliga direktörer vid avdelningskontoren hava erhållit förlängda förordnanden med undantag av direktören vid kontoret i Kalmar Gunnar Sahlberg, vilkens förordnande på grund av sjukdom upphört med utgången av nästlidna år.

Förordnandetiden utgör i regel den 1 januari 1944—30 september 1946, dock att, beroende på vederbörandes levnadsålder, förordnandetiden begränsats till utgången av september 1945 för direktörerna vid kontoren i Göteborg och Östersund Thure Isaksson och Gustaf Lundholm samt till utgången av september 1944 för direktören vid kontoret i Malmö Harald Svensson.

Till Svenssons efterträdare såsom direktör vid kontoret i Malmö har för tiden från och med den 1 oktober 1944 till och med den 30 september 1946 utsetts direktören vid riksbankens avdelningskontor i Örebro Georg Westgren, och till dennes efterträdare för samma tid har förordnats kamreraren vid kontoret i Uppsala Knut Hermansson.

Till direktör vid kontoret i Kalmar för tiden den 1 januari 1944—30 september 1946 har utsetts kamreraren vid riksbankens avdelningskontor i Härnösand Hjalmar Sjögren.

§ 4.

Några förändringar beträffande kontorsstyrelsernas ordinarie ledamöter i övrigt hava icke ägt rum under året.

I avbidan på förslag från vederbörande kontorsstyrelser beträffande det antal styrelseledamöter, som i fortsättningen bör utses enligt § 26 bankoreglementet, sådant detta författningsrum lyder från och med den 1 januari 1944, ha de för år 1943 utsedda styrelseledamöterna — bortsett från direktörerna — jämte suppleanter erhållit förlängda förordnanden till och med utgången av innevarande januari.

§ 5.

I penningpolitiskt syfte hava under år 1943 vidtagits bl. a. nedan angivna åtgärder:

Den 14 januari 1943 rekvirerade riksbanken från riksgäldskontoret skattkammarväxlar till ett belopp av 50 miljoner kronor, varav 25 miljoner kronor per den 20 april 1943 och 25 miljoner kronor per den 20 därpå följande juli. Dessa växlar såldes till sparbanker.

Den 8 juli 1943 rekvirerade riksbanken ytterligare skattkammarväxlar från riksgäldskontoret för likaledes 50 miljoner kronor per den 20 oktober 1943. Av dessa växlar såldes 26.5 miljoner kronor till sparbanker.

Riksbankens sammanlagda kostnader för nu omförmälda växlar uppgingo till 194,413 kronor 83 öre.

För att minska sparbankernas förräntningssvårigheter beslöto fullmäktige i

februari 1943, att riksbanken skulle tillsvidare mottaga insättningar från dylika banker mot 3 % ränta intill ett belopp av 50 miljoner kronor, under förutsättning att de insatta medlen bundos per den 15 april 1949. Sammanlagt insattes på detta sätt 42.8 miljoner kronor. Vid emissionen av svenska statens 3 % obligationslån av 15 april 1943 har sistnämnda belopp utbytt mot obligationer av sagda lån, varvid räntetjänsten övertagits av riksgäldskontoret. Riksbankens räntekostnader hava uppgått till 138,708 kronor 28 öre.

I juli beslöto fullmäktige, att riksbanken skulle successivt från riksgäldskontoret övertaga ytterligare obligationer av svenska statens 3 % lån av 15 april 1943 intill ett sammanlagt belopp av nominellt 10 miljoner kronor för försäljning till sparbanker m. fl. Hittills ha dylika obligationer övertagits och försålts till ett sammanlagt belopp av cirka 9 miljoner kronor.

Efter överenskommelse med riksgäldsfullmäktige har riksbanken vidare från och med den 4 oktober 1943 på vissa villkor mottagit insättningar från sparbanker och centralkassor för jordbrukskredit till ett sammanlagt belopp av 50 miljoner kronor mot en räntegottgörelse av 3¼ %. De insatta medlen hava bundits per den 31 januari 1954. Räntekostnaden för sistnämnda insättningar bestrides av riksgäldskontoret.

I samband med riksgäldskontorets emission den 30 augusti 1943 av skattkamarväxlar per den 30 september 1944 har riksbanken övertagit dylika växlar å sammanlagt 10 miljoner kronor till ett diskonto av 1½ %. Växlarna äro avsedda att successivt försälas till sparbanker och centralkassor för jordbrukskredit. Hittills hava växlar till ett belopp av 7,250,000 kronor försålts.

§ 6.

I likhet med vad som skedde år 1942 har allmänheten beretts tillfälle att i november 1943 till riksbanken i förskott inbetala kronoutskylder mot viss räntegottgörelse. Inbetalningen har denna gång omfattat hela det å vederbörande kronodebetsedel upptagna beloppet.

Med anledning härav har till riksbanken influtit sammanlagt cirka 57.5 miljoner kronor, varav ett belopp å cirka 19 miljoner kronor avsåg å första uppborädsstämman förfallna belopp.

§ 7.

Riksbanken har fungerat såsom clearingnämndens bankförbindelse för clearingarna med Belgien, Danmark, Italien, Nederländerna, Norge, Sovjet-Unionen, Tyskland och, intill den 31 augusti 1943, Turkiet, för betalnings-spärren gentemot Frankrike och Spanien samt för betalningsöverenskommelsen med Bulgarien.

Riksbanken har under året medverkat vid fullgörande av likvider i samband med varuutbytet mellan Sverige och Finland enligt gällande svensk-finska handels- och betalningsavtal.

Den mellan riksbanken och Bank of England i december 1939 ingångna be-

talningsöverenskommelsen har gällt under året på i huvudsak samma villkor som tidigare.

Överenskommelsen mellan riksbanken och Bank of Canada om reglering av vissa betalningar mellan de båda länderna har varit i kraft under året.

§ 8.

Jämlikt medgivande av 1943 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 258) må riksgäldskontoret intill utgången av budgetåret 1943/44 förskottsvis, genom överlämnande av statsskuldbervis i av riksdagen tidigare medgiven omfattning — eller sålunda intill ett belopp av 420 miljoner kronor — ställa medel till förfogande för statens reservförrådsnämnd, avsedda att användas för förvärv från riksbanken av för nämndens verksamhet erforderliga belopp i guld och valutor. Med stöd av detta bemyndigande hade riksbanken vid utgången av år 1942 ställt ett belopp av 256 miljoner kronor till reservförrådsnämndens förfogande mot riksgäldskontorets förbindelse att vid anfordran tillhandahålla skattkammarväxlar motsvarande beloppet. Under år 1943 har å denna kredit avbetalats 50 miljoner kronor, varför krediten vid utgången av år 1943 uppgick till 206 miljoner kronor.

Riksbanken har vidare lämnat riksgäldskontoret kredit till ett belopp, som vid årsskiftet uppgick till 285 miljoner kronor, för likvid i utländska valutor eller guld av inköp i utlandet för andra statliga myndigheter än reservförrådsnämnden. Någon ändring av kreditbeloppet har icke ägt rum under år 1943.

§ 9.

De räntesatser och lånevillkor i övrigt, som angivits under § 4 i fullmäktiges berättelse till bankoutskottet vid 1943 års riksdag, gälla fortfarande.

§ 10.

Från avbetalningslånefonden, vilken uppgår till 50,000,000 kronor, utgjorde utlåningen vid 1943 års utgång sammanlagt 45,089,013 kronor 26 öre.

Räntan å lån från fonden har sedan den 1 juni 1941 utgjort 4 %.

Rörande fondens verksamhet hänvisas i övrigt till de å sid. 13 intagna uppgifterna.

§ 11.

Till statens bosättningslånefond har riksdagen hittills såsom kapital anvisat sammanlagt 31 miljoner kronor, varav 29.5 miljoner kronor överlämnats till riksbanken. För nästkommande budgetår hava fullmäktige anhållit, att till fonden måtte anvisas ytterligare 5.5 miljoner kronor. Utlåningen utgjorde vid utgången av nästföregående år 28,106,763 kronor 63 öre.

Rörande lånens antal och fördelning hänvisas till sammanställningen å sid. 14.

Räntan å lån från fonden har av Kungl. Maj:t för lån, som beviljas under

innevarande budgetår, fastställts till 4 % (S. F. S. nr 587/43) eller samma procentsats som gällde för lån, utlämnade under föregående budgetår.

Den konferens med representanter för riksbankens avdelningskontor och vissa ortsombud för dryftande av vissa med bosättningslåneverksamheten sammanhängande frågor, till vilken 1943 års riksdag anvisat ett anslag å 12,000 kronor, har hållits den 3 och 4 september 1943.

Med beaktande av de synpunkter, som framkommit vid konferensen, har i samråd med 1941 års befolkningsutredning utarbetats dels en ny promemoria till de lånesökande angående villkoren för erhållande av lån m. m., dels ett nytt ansökningsformulär och dels en ny instruktion för riksbankens ortsombud. Vidare har i samråd med socialdepartementet utarbetats en broschyr med råd för bosättningen, avsedd att tillställas de lånesökande. Instruktionen och broschyren föreligga ännu icke i tryck. Ny instruktion för riksbankens kontor rörande deras verksamhet med bosättningslånen är under utarbetande.

§ 12.

Från spannsmålskreditfonden, vilken för närvarande uppgår till 2.5 miljoner kronor, har från riksgäldskontoret till riksbanken överförts sammanlagt ett belopp av 1 miljon kronor. Enligt Kungl. Maj:ts brev den 30 juni 1943 har medgivande lämnats att disponera det för fonden avsedda anslaget även under budgetåret 1943/44.

För närvarande äro från fonden beviljade två krediter å tillhopa 500,000 kronor.

§ 13.

Av det reservationsanslag på 15 miljoner kronor, som 1940 års riksdag anvisade för utlämnande av lån för anordnande av skyddsrum, må enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1943 under budgetåren 1943/44 och 1944/45 disponeras intill sammanlagt 5 miljoner kronor, inberäknat det belopp som tagits i anspråk till och med utgången av budgetåret 1942/43.

Vid riksbankens samtliga kontor funnos per den 31 december 1943 utestående sammanlagt 1,054 st. lån å tillhopa 1,634,059 kronor 20 öre. Motsvarande siffror vid föregående årsskifte utgjorde 1,181 lån, respektive 2,111,995 kronor 64 öre.

Räntan å lån från fonden utgör 5 %.

§ 14.

Från den enligt beslut av 1941 års riksdag inrättade fonden för hantverks- och småindustrikredit, vilken fond skall förvaltas av riksbanken, har någon utlåning ännu icke förekommit. För en av de garantiföreningar, vilkas medverkan förutsattes för låneverksamheten, hava stadgar av Kungl. Maj:t fastställts, och för en annan förening är förslag till stadgar föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Fullmäktige hava utfärdat erforderliga föreskrifter för låneverksamheten.

§ 15.

Jämlikt beslut av 1943 års riksdag skall till riksgäldskontoret överföras vissa av riksbanken till finska staten lämnade krediter å sammanlagt 56,362,000 kronor (se Kungl. Maj:ts proposition nr 2 sid. 163 och nr 55). Av nämnda belopp ha 46,362,000 kronor övertagits per den 30 juni 1943. Återstoden 10,000,000 kronor torde komma att överföras inom den närmaste tiden.

§ 16.

Enligt kungl. förordningen den 30 juni 1943 (nr 490) med särskilda bestämmelser angående taxering för inkomst av under år 1943 stormfälld skog gäller såsom villkor för uppskov med taxering för dylik inkomst bland annat, att den skattskyldige å särskilt konto hos riksbanken insätter det inkomstbelopp, för vilket uppskov önskas.

I enlighet härmed hava vid årsskiftet insättningar verkställtts eller säkerheter lämnats motsvarande ett belopp av sammanlagt cirka 90,000 kronor. Å insatta medel utgår tillsvidare ränta efter 2.5 %.

§ 17.

Såsom ett led i de utredningar om de ekonomiska efterkrigsproblemen, som pågå jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 19 mars 1943, hava fullmäktige för undersökning rörande frågan om utgångspunkterna för en reglering av den svenska kronans internationella värde efter ett vapenstillstånd våren 1943 tillsatt en kommitté, bestående av undertecknade Hammarskjöld och Rooth, nuvarande bankdirektören Klas Bööck ävensom professorerna Erik Lindahl och Arthur Montgomery.

De sakkunniga hava sedermera efter fullgjort uppdrag till fullmäktige överlämnat en utredning angående utgångspunkterna för penningpolitiken efter kriget jämte en vid utredningen fogad, av professor Montgomery utarbetad översikt av fredskrisen i Sverige 1919—1921 och dess internationella bakgrund.

Utredningen jämte översikten har överlämnats till Kungl. Maj:t och är som bilaga fogad vid statsverkspropositionen till innevarande års riksdag.

§ 18.

Sedan fullmäktige den 17 december 1942 såsom sakkunniga för utredning angående olika möjligheter till premiering av det frivilliga sparandet utsett undertecknade Hammarskjöld och Anderson ävensom f. d. häradshövdingen Knut Dahlberg och direktören i Svenska Sparbanksföreningen Olof Sahlin, hava de sakkunniga till fullmäktige överlämnat en av dem upprättad, den 29 oktober 1943 dagtecknad promemoria i ärendet.

Ifrågavarande promemoria har sedermera överlämnats till Kungl. Maj:t.

§ 19.

Verkställande direktören i handelskommissionen Leif Belfrage har erhållit fullmäktiges uppdrag att mot ett årligt arvode av 3,000 kronor i förekommande fall biträda med utredningar inom riksbanken, i första hand sådana som äga samband med betalningsavtal med främmande makter.

§ 20.

Ombyggnaden av riksbankens kontorsfastighet i Göteborg är numera i huvudsak avslutad, dock att viss snickeriinredning i banksalen måste utbytas såsom icke leveransgill.

Arbetena för anordnande av lokaler åt andra eskaderstaben och västra flygbasområdesstaben äro likaledes i det närmaste fullbordade. Enligt uppgift torde man kunna räkna med att arbetena — bortsett från skyddsrummet — bli färdigställda under januari 1944. Båda flygstaberna ha redan inflyttat.

Kostnaden för riksbankens lokaler komma att understiga det härför avsedda beloppet, medan utgifterna för flygstabernas lokaler torde icke obetydligt överskjuta härför beräknat belopp. Det anvisade beloppet uppgår till sammanlagt förslagsvis 970,000 kronor. Vid årsskiftet hade utbetalats tillhoppa 971,496 kronor 91 öre. Återstående kostnader kunna för närvarande icke angivas.

§ 21.

Inom riksbankens fastighet i Vänersborg hava lokaler hittills disponerats av såväl telegraf- som postverket. Båda verken hava numera behov av ökade lokaler. En undersökning har därför verkställts om hur en lösning av lokalfrågan lämpligast skulle äga rum. Telegrafverket har därvid med hänsyn till den fasta inredning, som erfordras för dess verksamhet, anmält sin önskan att få övertaga fastigheten, varefter postverket skulle få anskaffa lokaler på annat håll. Riksbanken skulle få behålla sina nuvarande lokaler.

Underhandlingar om fastighetens överlåtande till telegrafverket pågå (se vidare fullmäktiges protokoll den 7 och 28 oktober, den 4 november och den 2 december 1943).

§ 22.

Vid besiktning av riksbankens fastighet i Karlstad, verkställd av en av riksbanken utsedd sakkunnig person, har fastigheten visat sig vara i sådant tillstånd, att dess försättande i tillfredsställande skick skulle föranleda betydande kostnader, delvis till följd av grundens dåliga beskaffenhet.

Fullmäktige hava ännu icke tagit ställning till vilka åtgärder, som i anledning härav böra vidtagas.

§ 23.

I enlighet med vad fullmäktige anmält i sin skrivelse till bankoutskottet den 21 maj 1943 har riksbankens mynt- och medaljsamling numera till största delen överflyttats till statens historiska museum, Kungl. myntkabinettet.

§ 24.

Arbetet med utarbetande av förslag till nya 5- och 100-kronesedlar pågår. Någon tidpunkt för förslagets framläggande kan under nu rådande förhållanden icke angivas.

§ 25.

I anslutning till Kungl. Maj:ts cirkulär den 22 januari 1943 (nr 15) med nytt förslag till kollektivavtal beträffande i statens tjänst anställd städningpersonal hava, efter förhandlingar med Civildförvaltningens personalförbund, nya bestämmelser om arbets- och löneförhållandena för riksbankens städningpersonal godkänts av fullmäktige, att tillämpas från och med den 1 april 1943.

§ 26.

Liksom år 1942 hava delegerade för riksdagens verk medgivit, att ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän vid riksdagens verk jämväl under hösten 1943 beviljades tjänstledighet för deltagande i skördearbete under samma villkor, som gällde för befattningshavare med avlöning enligt civila avlöningsreglementet eller civila icke-ordinarie reglementet (S. F. S. nr 648/43).

Enahanda medgivande lämnades av fullmäktige beträffande arbetare vid sedeltryckeriet och pappersbruket.

§ 27.

Sedan riksbanken hos Svea hovrätt sökt ändring i Stockholms rådhusrätts dom i mål mellan trafikbilägaren Wiktor Claesson, Ronehamn, Gotland, kårande, och riksbanken, svarande, angående inlösta växlar (jfr fullmäktiges berättelse till Bankoutskottet nästföregående år, § 23), har hovrätten genom numera laga kraftvunnen dom den 29 juni 1943, med upphävande av rådhusrättens dom, ogillat Claessons talan samt förpliktat honom att ersätta riksbankens kostnader i målet hos rådhusrätten.

§ 28.

Efter förhandlingar med representanter för Civildförvaltningens personalförbund hava bestämmelser meddelats angående tjänstgöringstiden för vaktmästarna vid avdelningskontoren. Dessa bestämmelser hava trätt i tillämpning med ingången av detta år vid vissa kontor, medan vid övriga kontor ikraftträdandet blir beroende av vissa ändringar beträffande alarmanordningarna.

Frågan om reglering av arbetstiden för huvudkontorets personal har ännu icke av fullmäktige upptagits till prövning.

§ 29.

Föreskrivna inventeringar och undersökningar av huvudkontorets kassor och förvaringsrum ha under året verkställts.

Inspektioner av avdelningskontoren hava verkställt:
av undertecknad Rooth vid kontoren i Malmö, Kalmar, Karlskrona, Sundsvall och Växjö,

av undertecknad Björnsson vid kontoren i Falun, Gävle, Halmstad, Härnösand, Karlstad, Kristianstad, Linköping, Nyköping, Uppsala, Visby, Vänersborg och Örebro samt

av vice riksbankschefen Wallberg vid kontoren i Göteborg, Jönköping, Luleå, Mariestad, Norrköping, Umeå, Västerås och Östersund. Vid inspektionen av kontoren i Luleå och Umeå deltog därjämte undertecknad Anderson.

Särskilda undersökningar genom därtill utsedda tjänstemän hava företagits vid samtliga avdelningskontor.

Föreskrivna inventeringar av Tumba bruks kassa hava under året ägt rum.

§ 30.

För riktigheten av de å sid. 8—12 lämnade sifferuppgifterna ansvara bankokommissarien K. G. Simonsson och tjänstemannen B. Hansson, vilka i riksbankens bokslut undertecknat, respektive kontrasierat ifrågavarande räkningar.

§ 31.

Fullmäktige överlämna härjämte inom behörig tid inkomna berättelser från styrelserna för bankens samtliga avdelningskontor.

Stockholm den 13 januari 1944.

DAG HAMMARSKJÖLD.

IVAR ROOTH.
C. P. V. GRÄNEBO.

A. AMNÉR.
CONRAD JONSSON.

EDV. BJÖRNSSON.
IVAR ANDERSON.

Hjalmar Ekengren.